

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

Reflekterande del av examensarbete, 15 högskolepoäng,
för uppnående av konstnärlig kandidatexamen i musik, *symfoniorkesterinstrument*.

Sebastian Nordström
Vårterminen 2020

Den studerande musikern

En studie om motsättningarna mellan att vara musikerstudent och musiker

Handledare: *Ann-Sofi Härstedt*

Sammanfattning

Titel: Den studerande musikern – en studie om motsättningarna mellan att vara musikerstudent och musiker

I denna studie undersöks motsättningar som kan uppstå när musikerstudenter parallellt med studierna arbetar som musiker; vad det finns för motsättningar, hur dessa motsättningar påverkar studenter och hur motsättningarna skulle kunna förebyggas. Alumner och personal från Musikhögskolan i Malmö intervjuades. Resultatet av intervjuerna jämfördes sedan med studier och litteratur om att arbeta som musiker, inläring och stress.

Deltagarna i studien visade sig vara eniga om att professionella musikeruppdrag under studietiden är positivt för studenterna på flera sätt, men att arbete parallellt med studierna kan skapa problem kring närvaro, övning och arbetsbelastning. Vid jämförelse med tidigare studier verkar de positiva sidorna med arbete under utbildningen som deltagarna lyfter fram värda att ta på allvar.

Nyckelord: *musikstudier, frilansande, erfarenhet, stress.*

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte och forskningsfrågor.....	2
2. Litteratur	3
2.1. Viktiga egenskaper att ha som musiker	3
2.1.1 Sociala färdigheter	3
2.2. Mångsidighet, anpassningsförmåga och företagsamhet	3
2.3 Att tillgodogöra sig kunskaper på djupet.....	5
2.4 Stress.....	5
3. Metod.....	7
3.1 Strukturerade intervjuer	7
3.2 Genomförande	7
3.3 Från ljud till text	8
3.4 Etiska överväganden.....	8
3.5 Deltagarurval	8
3.5.1 Om studiens omfattning.....	8
3.5.2 Deltagarpresentation	8
4. Resultat	10
4.1 Viktiga egenskaper att ha som musiker	10
4.1.1 Att tillgodogöra sig viktiga egenskaper under studietiden – meningsskiljaktigheter bland deltagarna.....	10
4.2 Vägen in på arbetsmarknaden.....	11
4.3 Friktion mellan arbete och studier	12
4.3.1 Effekterna av en stor arbetsbörda.....	13
4.3.2 Förslag på förändringar för att förbättra studenternas möjligheter att arbeta	14

4.4 Problem knutna till utbildningens struktur	14
5. Diskussion.....	16
5.1 Motsättningar	16
5.2 Hur studenter påverkas av motsättningarna.....	17
5.3 Sätt att underlätta parallellt arbete för studenterna	17
Referenser	19
Bilaga - intervjufrågor	21

1. Inledning

Om någon skulle be mig sammanfatta min tid som student på kandidatutbildningen så skulle jag säga att den har varit lärorik men periodvis extremt stressig. Jag skulle vilja likna den vid ett riktigt svårt pussel som läggs under tidspress. Pusselbitarna skulle dels bestå av åtaganden och måsten som finns i utbildningen: övning, lektioner och orkesterprojekt. Dels skulle de bestå av åtaganden och måsten som finns *utanför* utbildningen: frilansarbete, repetitioner och undervisning. Detta ständiga pusslande har genomsyrat hela min kandidatutbildning på gott och ont. Å ena sidan upplever jag att det har stärkt mig i den bemärkelsen att jag har varit tvungen att bli bra på att strukturera min tid, skapa rutiner och att hålla mina rutiner. Å andra sidan märker jag att dessa år har slitit på mig eftersom jag ofta är trött och ofta känner mig stressad, rutiner till trots. Jag kan inte låta bli att bli funderksam: hade det kunnat se ut på ett annat, bättre sätt?

1.1 Bakgrund

Hösten 2017 påbörjade jag min treåriga kandidatutbildning i klassisk kontrabas. Dessförinnan hade jag ägnat mig åt andra studier: en 4,5 årig lärarutbildning i musik och två års folkhögskolestudier i musik. Med andra ord påbörjade jag kandidatutbildningen med begränsade möjligheter till studiemedel vilket har inneburit att jag har behövt arbeta parallellt med studierna genom hela utbildningen för att betala mina räkningar.

Till viss del har jag försörjt mig som timanställd bas- och gitarrlärare men till största del som frilansande basist. Mitt lärarjobb är oftast relativt enkelt att parera med studierna eftersom jag redan vid terminsstart vet hur mycket jag kommer arbeta. De dagar jag vet att jag måste stanna på Musikhögskolan så pass sent att jag inte kommer hinna undervisa, vid exempelvis orkesterprojekt, kan jag istället lägga längre fram i terminen. Frilansandet är däremot inte fullt så enkelt att synkronisera med studierna då jobberbjudanden kan dyka upp med kort varsel och det finns inte någon flexibilitet gällande datum och tider.

För mig är detta ett stort orosmoment eftersom jag behöver alla speljobb jag kan få, men samtidigt innebär alla speljobb en potentiell krock med mitt skolschema, en potentiell konflikt med vederbörande kursansvarig och ett potentiellt underkännande. Genom att

arbete som musiker under musikerutbildningen riskerar jag alltså att inte bli godkänd i flera kurser och därmed även mina möjligheter att ta examen. Jag kan förstå att det kan uppstå situationer som gör det svårt för utbildningsadministratörer och lärare att planera utbildningen, men jag tycker också att det finns något ironiskt i att begränsa musikerstudenters möjligheter att vara just professionella musiker. I utbildningsplanen står det: *“Vidare skall studenten efter fullbordade studier ha förvärvat grundläggande kunskaper i entreprenörskap i syfte att öka förmågan till förändring/anpassning av den egna yrkesrollen i ett föränderligt kulturliv”*. (Musikhögskolan i Malmö, 2017) Är det för en student möjligt att uppnå detta mål och förvärva dessa kunskaper utan att faktiskt verka i praktiska, professionella sammanhang?

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Med utgångspunkt i min egen situation skulle jag vilja ta reda på mer om de tillsynes inbyggda motsättningarna mellan att vara en arbetande musiker och parallellt vara en musikerstudent. Att behöva tacka nej till den sortens arbete ens pågående utbildning syftar till att förbereda en för kan innebära en ständig oro kring huruvida det går att parera studier med arbete, vilket borde påverka utvecklingen som musikstuderande. Kan en *win-win*-situation uppnås i utbildningen, och i så fall hur? Mina forskningsfrågor lyder därför: *Vad finns det för motsättningar mellan att vara en arbetande musiker och parallellt vara en musikerstudent på en symfoniorkesterutbildning? Hur påverkas studenter av dessa motsättningar och går de att förebygga?*

2. Litteratur

2.1. Viktiga egenskaper att ha som musiker

2.1.1 Sociala färdigheter

Flera studier tyder på att en god social förmåga, att kunna umgås, prata och socialisera med sina kollegor, är viktigt för att kunna arbeta som musiker. Cottrell (2007) citerar i artikeln *Local Bimusicality among London's Freelance Musicians* en stråkmusiker: ”There are lots of social skills about being in an orchestra which you're not really trained to do, you just pick them up bit by bit.” (Cottrell, 2007, s. 96) Han skriver att det finns subtila men viktiga beteendemönster som musiker behöver lära sig, och att de kan se olika ut beroende på vilka sammanhang musikern är verksam i. Detta är särskilt viktigt för frilansande musiker:

In London, for example, a busy freelance musician might be called upon to undertake, within the space of a few weeks[...]all of which require not only different social skills and knowledge of the different performance conventions, but also a clear understanding of the performance aesthetics underlying these various styles. (Cottrell, 2007, s. 93)

Enligt Cottrell kan alltså en frilansares vardag innebära tvära kast mellan olika genrer och sammanhang och med det följer krav på anpassningsförmåga både när det gäller genrespecifik uppförandep Praxis och sociala koder. Dobson (2010) använder begreppet *professional sociability*: förmågan att kunna vara social för att bli omtyckt av sina kollegor och därmed öka sina chanser att få mer arbete i samma sammanhang.

2.2. Mångsidighet, anpassningsförmåga och företagsamhet

En majoritet av deltagarna i Dobsons (2010) intervjustudie *Insecurity, professional sociability, and alcohol: Young freelance musicians' perspectives on work and life in the music profession*, beskriver musikbranschen som en bransch som i sin natur är föränderlig och kräver flexibilitet. Throsby och Petetskaya (2017) skriver att förmågan att anpassa sina specifika färdigheter efter nya situationer och sammanhang troligtvis kommer bli allt viktigare bland konstnärer. Att ständigt *lära sig* nya färdigheter är också något som förutspås blir allt viktigare (Throsby & Petetskaya, 2017). Vaag, Giæver och Bjerkeset (2014) fann i en intervjustudie att flexibilitet och anpassningsförmåga i nya situationer är en viktig faktor för en musikers framgång: ”[...] success also calls for the ability to be

flexible and adaptive to continuous changing demands [...]” (Vaag, Giæver och Bjerkeset, 2014, s. 215).

Bridgestock (2005) skriver att *portfoliokarriärer*, där det vardagliga arbetet består av en mängd olika arbetsuppsdrag, verkar bli allt vanligare bland konstnärer och att detta har lett till ett allt större fokus på att vara så anställningsbar som möjligt snarare än att ha en så trygg anställning som möjligt. I en enkätundersökning utförd av det brittiska fackförbundet *Musicians' Union* visade det sig att en stor del av de deltagande musikerna ständigt arbetade i flera olika sammanhang och genrer parallellt för att kunna betala sina levnadskostnader (Van der Maas, Hallam & Harris, 2012). Utöver spelandet ingår det enligt Van der Maas, Hallam och Harris (2012) andra uppgifter och färdigheter som måste underhållas:

Musicians need to develop skills to sustain their portfolio careers beyond those associated with being a musician such as, business, marketing, teaching and community engagement skills. Above all they need to be adaptable. (Van der Maas, Hallam & Harris, 2012, s. 10)

Franklin (2013) beskriver nätverkade på lokal nivå som otroligt viktigt för att en musikers karriär ska komma igång och bli hållbar:

One common way for a classical instrumentalist to begin a career is by freelancing and gigging locally [...] it is paramount that musicians build as many contacts as possible in order to begin to secure consistent and lucrative gigging opportunities. (Franklin, 2013, s. 27).

Även Franklin poängterar vikten av att vara mångsidig och att det finns betydligt fler arbetstillfällen än dem i symfoniorkestrar för klassiska musiker. Därför är det viktigt att förstå arbetsmarknaden för att hitta olika vägar att gå. Han är själv klassisk trumpetare och skriver som exempel att det i USA finns betydligt fler jobb som trumpetare i brassband än i symfoniorkestrar (Franklin, 2013).

Vaag, Giæver och Bjerkeset konstaterar att musikeryrket kräver mer av musiker än det som en publik får ta del av vid ett framförande:

[...] musicianship is not solely associated with what we could call traditional challenges regarding performance and musical training, but it is also rather strongly linked to skills concerning organizing, developing, selling and networking. (Vaag, Giæver och Bjerkeset, 2014, s. 214)

2.3 Att tillgodogöra sig kunskaper på djupet

Enligt pedagogikforskarna Biggs och Tang (2011) är det viktigt att lärare har kursmål i beaktande när de planerar en kurs. Examinationen är något som lärare måste tänka på i ett tidigt skede och examinationens utformning bör ha en stark koppling till kursmålen, det vill säga det som de examinerade studenterna ska kunna efter examen (Biggs & Tang, 2011).

Biggs och Tang (2011) anser inte att det räcker att studenterna får godkänt på ett prov eftersom det inte nödvändigtvis innebär att de har tillgodogjort sig någon långsiktig kunskap, utan snarare endast bevisar att de lyckats memorera nödvändiga fakta för att klara detta specifika prov. De ser hellre att studenterna, för att klara kursen, får göra uppgifter som tvingar dem att reflektera kring, analysera och använda det som de läser och ägnar sig åt under föreläsningar och lektioner. Detta kallar de för *deep approach to learning*. Motsvarigheten kallas för *surface approach to learning* och innebär att studenterna memorerar fakta endast i syfte att kunna återge den vid ett specifikt tillfälle. För att studenterna på djupet ska tillgodogöra sig de kunskaper som är specificerade i kursmålen, är det viktigt att alla moment i lärarens kursplanering har en tydlig genomgående röd tråd som är direkt kopplad till det som studenterna förväntas kunna efter examination. Detta kallar Biggs och Tang (2011) för *constructive alignment*. Lärarens uppgift är att betrakta och att utvärdera hur väl studenterna genomför de under kursens gång tilldelade uppgifterna och hur nivån på utförandet mäter sig med kursmålen:

The teacher's tasks are to set up a learning environment that encourages the student to perform those learning activities, and to assess student performances against the intended learning outcomes. (Biggs & Tang, 2011, s. 97)

2.4 Stress

Enligt Vaag, Giæver och Bjerkeset (2014) tyder forskning på att psykisk ohälsa, sömnsvårigheter och stress är vanligare inom konstnärsyrken än andra yrken. Deras studie synliggör att stress orsakas av flera olika anledningar, relaterade till musikeryrket: osäkra anställningsformer, låga löner och ovisshet gällande nya arbetsuppdrag. Även konflikter med familjen på grund av obekväma arbetstider, ständig bedömning från både publik och kollegor samt svårigheter med att distansera sig själv från sitt yrke var stressfaktorer som hade inverkan på deltagarna.

I artikeln *Stress och minnesfunktion* beskriver Jonsdottir och Ellbin (2007) hur stress kan påverka minnet: ”Kliniska iakttagelser tyder på att stresspåverkan under en längre tid leder till en påverkan på kognitiva funktioner, inklusive minnesfunktion”. (Jonsdottir & Ellbin, 2007, s. 102) De konstaterar att forskning tyder på att långvarig stress försämrar minnesfunktionen. Hormonet kortisol utsöndras i större mängder under stress, och höga nivåer av kortisol under en längre tid kan skada delar av hjärnan som är involverade i minnesbildning (Jonsdottir & Ellbin, 2007). Även om långvarig stress visat sig vara skadligt för minnesfunktionen så är det viktigt för hjärnan att utsättas för tillfällig stress, för att minnesfunktionen ska vara så bra som möjligt (Jonsdottir & Ellbin 2007). Jonsdottir och Ellbin (2007) poängterar dock att det är viktigt att stressen är tillfällig så att hjärnan får tid att återhämta sig.

3. Metod

Det borde för den här undersökningen vara intressant att ta tillvara på erfarenheter och resonemang både från tidigare studenter samt anställda knutna till musikerutbildningen vid Musikhögskolan. Den första idén var därför att göra en enkätundersökning och skicka ut ett frågeunderlag till alumner och ett anställda. Den idén avfärdades emellertid, efter viss efterforskning, eftersom en enkätundersökning medför en större risk för bortfall än exempelvis en undersökning som bygger på intervjuer (Bryman, 2011). Risken var alltså att stå med lite eller inget resultat att analysera. Istället föll valet på att göra en undersökning med hjälp av *strukturerade intervjuer*.

3.1 Strukturerade intervjuer

Strukturerade intervjuer, till skillnad från *kvalitativa intervjuer*, är en forskningsmetod av kvantitativ karaktär (Bryman, 2011). Frågorna ställs i samma följd, formuleras likadant och ger deltagarna ett begränsade möjligheter att besvara dem då de är relativt eller mycket specifika. I en kvalitativ intervju tillåts deltagarna sväva ut i sina svar och det finns från forskarens sida ett intresse i att se vart deltagarnas verbala utsagor bär hän, medan det i en strukturerad intervju är mer intressant att få fram ett resultat där deltagarnas svar på ett överskådligt sätt kan jämföras med varandra (Bryman, 2011). Den här undersökningens forskningsfråga berör ett relativt smalt område och därför har strukturerade intervjuer bedömts vara en passande intervjuform. Det gör det lätta att jämföra hur studenter och anställda ställer sig till samma problematik.

3.2 Genomförande

Deltagarna kontaktades via epost eller sociala medier och tillfrågades om de var intresserade av att ställa upp på intervju. De upplystes kortfattat om vad frågorna skulle handla om. Intervjuerna gjordes bakom stängda dörrar på kontor, i undervisnings- eller i övningsrum på Musikhögskolan, utan några andra närvarande. Intervjuerna dokumenterades genom ljudinspelning på en smartphone. Undersökningen fortlöpte problemfritt; inga deltagare lämnade återbud och det uppstod ingen problematik kring vare sig teknik eller lokaler. Intervjuerna blev mellan 15 och 27 minuter långa.

3.3 Från ljud till text

När samtliga intervjuer var gjorda lyssnades de igenom och det gjordes en grov sammanställning där varje deltagares svar på respektive fråga sammanfattades och skrevs ner. Samtliga citat som förekommer i resultatkapitlet (se kap. 4) är dock transkriberade från inspelningen. När den grova sammanställningen gjorts analyserades och jämfördes deltagarnas svar och sammanställdes sedan på ett sätt som bedömts vara överskådligt för läsaren. Istället för att skriva ut varje fråga som en egen rubrik och sedan klistra in deltagarnas respektive svar, så är resultatkapitlet snarare skrivet på ett sätt där deltagarnas svar presenteras och jämförs i större sjök som berör olika teman som utkristalliserats under analysarbetets gång.

3.4 Etiska överväganden

För enkelhetens skull är deltagarna anonyma så att ingen ska behöva känna sig uthängd eller oroa sig för konsekvenserna av svaren de gett på frågorna. Citaten har i vissa fall friserats något eftersom en del utfyllnadsord kan få en deltagare att framstå i dålig dager när det hamnar i skrift. Det har dock gjorts med hänsyn till deltagarnas egna språkbruk så att deras svar inte förlorar sin personliga färg.

3.5 Deltagarurval

Deltagarurvalet är grundat på en förhoppning om att få svar på frågorna från flera olika håll; från studenternas, lärarnas och utbildningslednings perspektiv

3.5.1 Om studiens omfattning

Även om deltagarna kan bidra med information och insyn från olika perspektiv så bör det tilläggas att resultat och eventuella slutsatser från den här undersökningen inte bör användas för att dra några generella slutsatser. Undersökningens omfattning, i synnerhet deltagarantalet, är alldeles för liten för att kunna anses ge några allmängiltiga svar på arbetets frågeställning.

3.5.2 Deltagarpresentation

- **S1** - Klassisk violinist som har gått kandidat-, master- och interpretationsutbildningen på Musikhögskolan i Malmö.

- **S2** - Klassisk kontrabasist som har gått master- och interpretationsutbildningen på Musikhögskolan i Malmö.
- **A1** - Professionell musiker som arbetar i en orkester Köpenhamn och som instrumentlärare på Musikhögskolan i Malmö.
- **A2** - Anställd vid Musikhögskolan i Malmö som projektledare för symfoniorkestern
- **A3** - Utbildningsledare för musiker-, kompositions- och kyrkomusikerutbildningen vid Musikhögskolan i Malmö.

4. Resultat

4.1 Viktiga egenskaper att ha som musiker

Deltagarna anser att det är viktigt med ett övergripande professionellt beteende för att vara intressant för en arbetsgivare; att komma i tid, att ha ett gott uppförande och att vara socialt aktiv är nödvändigt. Just den sociala aspekten av musikeryrket är något som de flesta deltagarna uppger som något de tror är väldigt viktigt. På frågan *Vilka egenskaper tror du potentiella arbetsgivare värdesätter hos musiker?* svarar A1: ”Det är nog egentligen samma som alla arbetsgivare värdesätter: att kunna umgås med de andra man ska jobba med. Det är för att de problemen är de krångligaste och tyngsta att lösa.” A1 säger även att ett överskott av social kompetens kan vara lika värdefullt som ett överskott på teknisk kompetens och i vissa fall väga upp för mindre, tekniska brister.

4.1.1 Att tillgodogöra sig viktiga egenskaper under studietiden – meningsskiljaktigheter bland deltagarna

Deltagarna anser att det bör vara under sin tid på Musikhögskolan som studenterna lär sig de nödvändiga färdigheterna som de i yrkeslivet behöver för att kunna förbereda sig inför samt genomföra ett professionellt uppdrag på ett bra sätt. De har flera förslag på hur studenterna kan förberedas men här skiljer sig deras uppfattningar dock en del, särskilt när de tidigare studenternas idéer jämförs med de anställdas. Alumnerna är inte helt övertygade om att Musikhögskolan erbjuder tillräckliga möjligheter att tillgodogöra sig tillräcklig erfarenhet inför det professionella yrkeslivet: ”There are not so many chances to play outside or to have instrument auditions. [...] It should be the school who organise them.” (S2) ”Det krävs mycket mer än de verktyg man får i nuläget på utbildningen, samtidigt som den inte alls förbereder för det fria musikalivet”. (S1)

S1 tycker att utbildningen brister i att lära studenterna flera grundläggande men nödvändiga saker: ”Vi får ingen utbildning överhuvudtaget i hur man knyter kontakter [...] hur man har ett företag på riktigt [...] Hur man söker stipendier, hela den biten.” Hon tycker även att studenter borde få lära sig hur man skriver ett CV att skicka till orkestrar. Dels hur själva CV:t ska utformas på ett bra sätt och dels till vem CV:t ska skickas för att det ska vara sannolikt att orkestern tar kontakt när de har behov av vikarier.

A3 och A2 lyfter fram *Musik som yrke* som kursen i vilken studenterna ska få utbildning i det som S1 efterfrågar:

Då försöker vi, när vi bygger upp det här, ta tillvara både på de krafter som finns här på skolan och ta in entreprenörer som kan fylla på och ge lite idéer hur man ska jobba. Samtidigt kan jag säga: där tror jag vi ska göra ännu mer. (A3)

S1 tycker inte att *Musik som yrke*, som förut hette *Karriärkontoret* fungerade bra. Hon tror däremot att det *går* att fylla kursen med väsentligt innehåll. S2s bild av samma kurs är till stor del negativ men till viss del positiv:

Many (seminars) were pointless. But I remember one that was pretty cool because it was a freelancer, a tuba player, and he was explaining all this stuff: how important it is to socialize, and some ideas how to get to know professional musicians, to get called.

Han säger att mycket av det som sades på *Karriärkontoret* var svårt att ta till sig eftersom både föreläsarna och studenterna tillhörde många olika instrumentgrupper som verkar i olika sammanhang och under olika arbetsförhållanden. Han tycker att det som kan vara viktigt för en sångare att tänka på kan vara mindre relevant eller till och med irrelevant för en orkestermusiker.

S2 berättar att han tycker att strukturen på orkesterprojekten är bra eftersom de i stor utsträckning påminner om hur en professionell orkester arbetar. Något som både S2 och A1 tror är värdefullt för studenter är att göra praktik i en professionell orkester:

Orkesterpraktik, när den är institutionaliserad, då får man (orkestern) ju chans att lära känna personerna som kommer och provar, och får en chans att under åtminstone några veckor eller månader jobba. Och då ser man hur jobbsituationen fungerar. (A1)

4.2 Vägen in på arbetsmarknaden

A2 spekulerar i att externrepresentation, det vill säga att synas i andra sammanhang än de normala, kan vara viktigt:

När vi (Musikhögskolans symfoniorkester) åker på turné och spelar på andra konserthus [...] i den miljön så rör det sig folk som i framtiden kan vara aktuella för studenterna att möta på en professionell nivå.

När det gäller just att få sina första professionella uppdrag har deltagarna olika förslag på hur studenter kan gå tillväga. Flera av dem säger att kontakter är viktigt. På frågan *Vad tror du är ett bra sätt för musikerstudenter att ta sig in på arbetsmarknaden?* svarar A3:

”Genom kontakter, genom att visa sig, vara med och spela. Då är det ju de här frilansjobben som man gör. Kan ju vara mycket som en inkörsdel då.” S2 är inne på ett liknande spår:

I mean, at the end, it is to have contact with the market. [...] Maybe to have chamber concerts in Malmö Live or big concert halls where the music happens. So the people from there can watch you and say 'Oh! Here is a guy I can contact!'

S1 berättar att hon fått flera uppdrag i samband med att hon provspelat men att hon under utbildningen inte insett att provspelningar inte bara är en möjlighet att få en fast tjänst utan även en möjlighet att bli sedd och hamna på potentiella arbetsgivares vikarielista: ”Det är det aldrig nån som har sagt: 'Provspela så får du vicka!'”.

A3 lyfter också fram provspelningar som en väg till arbete i orkestrar:

Åtminstone i orkestersammanhang är det så ju att du ska ha gjort provspelningar för att vara intressant, och där är det ju också så att man måste hålla en sån nivå att man kan klara sig i de här sammanhangen.

S2 och S1 tror att simulerade provspelningar, så kallade *mock auditions*, under utbildningen kan vara ett sätt att öva sig inför framtida, verkliga provspelningar. S1 berättar att motsvarande utbildningar i Danmark har simulerade provspelningar där juryn består av professionella, utomstående musiker, och att dessa provspelningar blir tillfällen att höras av potentiella arbetsgivare och därmed kan leda till arbete.

4.3 Friktion mellan arbete och studier

För musikerstudenter som under utbildningen erbjuds arbete blir närvaron vid lektioner och orkesterprojekt en utmaning, säger deltagarna. På frågan *Finns det några motsättningar mellan yrkesverksamma studenter och musikhögskolan, och i så fall vad för slags motsättningar?* svarar A2: ”Ja, det finns motsättningar [...] att inte närvara för att man har ett frilansuppdrag kan ju då naturligtvis skapa komplikationer när det gäller att fullborda kursen.” A3 beskriver samma problematik och säger att vikariat är problematiskt eftersom det är fysiskt omöjligt att närvara på två platser samtidigt och att närvaro är nödvändigt för att fullborda kursen. Långtidsvikariat är särskilt problematiskt, säger A3. A1 ser inga motsättningar från studentens perspektiv utan betraktar arbetsuppdrag under studietiden som viktigt för studenter: ”För en elev är det ju väsentligt att i så stor utsträckning som möjligt bekanta sig med det professionella livet som man sen ska hålla på med.” Däremot

kan han se en intressekonflikt mellan det som kan anses vara bra och nödvändigt för studenten och det som Musikhögskolan anser vara bra för sig:

Men däremot vill institutionen kunna bedriva orkesterverksamhet, det vill säga från institutionens sida är det en väsentlig del av utbildningen att kunna ha orkester. Och om en väldigt stor del av elevgruppen är borta någon annanstans...så blir ju kanske den delen av utbildningen lidande.

Problematiken som de anställda beskriver stämmer väl överens med den som S1 och S2 beskriver:

Mitt sista orkesterprojekt, till exempel, var jag tvungen att tacka nej till en vecka i MSO[...]. Så just orkesterprojekten är dem som verkligen sätter käppar i hjulen, eller vad man ska säga, när man ska jobba. (S1)

S1 tycker att det motsägelsefullt att behöva tacka nej till ett orkestervikariat på grund av ett orkesterprojekt på Musikhögskolan och tror att den erfarenhet som en veckas professionellt orkesterarbete ger väger tyngre än en veckas orkesterprojekt på Musikhögskolan. S2 har liknande erfarenheter och berättar att han fick ett vikariat i en symfoniorkester samma vecka som ett orkesterprojekt på Musikhögskolan. Han upplevde veckan som stressande eftersom han inte fick ledigt från Musikhögskolan men ändå tackade ja till arbetserbjudandet. Såsom han upplevde det gjorde vidtog Musikhögskolan inga åtgärder för att förenkla situationen för honom. S2 tror precis som S1 att det professionella uppdraget är mer utvecklande än veckan på Musikhögskolan.

4.3.1 Effekterna av en stor arbetsbörda

A1 tror att det är lätthänt att lärare glömmer att studenterna läser fler kurser än deras, vilket kan medföra risken att studenternas arbetsbörda blir för stor. Detta skulle enligt honom kunna leda till att studenten presterar sämre i alla ämnen än om arbetsbördan varit rimlig. A2 säger att studenter enligt hans erfarenhet reagerar olika på en tung arbetsbörda och ett tufft schema; vissa tycker att det blir för tufft och klarar inte av det medan andra vill ha en sådan press. A1 säger att det *kan* vara bra med mycket att göra eftersom studenterna i så fall blir tvungna att hitta system och en studieteknik som gör det möjligt att klara av arbetsbördan. Det är enligt A1 ett värdefullt verktyg i yrkeslivet eftersom det vid laget är svårt att parera arbete med övning. S1 tycker att det kan vara skönt med struktur men tror att en students upplevelse av ett intensivt schema beror på huruvida innehållet är givande eller inte.

4.3.2 Förslag på förändringar för att förbättra studenternas möjligheter att arbeta

S1 tror att de finns många sätt att tillgodogöra sig kunskap och berättar om kursupplägget på högskolan där hennes pappa arbetar:

[...] istället har de då videoseminarier som är förinspelade, och sen när studenterna kommer till skolan så är det frivilligt och då är det workshop-aktigt, och de får komma med sina frågor. Sen själva tentamensdelen delar de upp i små duggor under hela perioden istället.

S2 tror att upplägget av flera kurser på Musikhögskolan hade kunnat vara annorlunda för att göra det enklare för frilansande studenter. Han föreslår att studenterna hade kunnat

kompensera för eventuella missade seminarier med att läsa själv eller göra en skrivuppgift.

S1 tror att egen instudering ofta går fortare än att gå på seminarier. Frivilliga föreläsningar och seminarier kombinerat med prov, i de kurser där det är möjligt, tror A1 är den enklaste lösningen:

Det är ju modellen som de flesta andra utbildningar har. Man får hemskt gärna komma till lektionerna. Väljer man att inte göra det så antar de att man har lärt sig det man behöver göra själv, och sen är det tentamen.

För att studenter ska träna sig i entreprenörskap och för att hitta sätt att passa in i dagens arbetsmarknad för frilansmusiker tror A1 att ett bra sätt är att arrangera egna konserter i miljöer där det normalt inte spelas klassisk musik. Även S2 tror att studenter har mycket att lära sig av att göra konserter under egen regi. Om en student skulle missa ett kammarmusikbeting skulle en egenarrangerad konsert kunna kompensera för det, föreslår han. Om konserten filmas skulle studenterna kunna få feedback av lärare även utan beting, tror S2.

Både A3 och A1 säger att det antagligen är sannolikt att musikertjänster knutna till institutioner inte kommer att öka i antal framtiden, och att det därför är viktigt att hitta ut på andra delar av arbetsmarknaden: ”Man får bli beredd på att man får hitta sin näring på flera olika sätt [...] man har bredd, att man kan spela olika genrer och kunna passa in i olika sammanhang, tror jag är väldigt viktigt.” (A3)

4.4 Problem knutna till utbildningens struktur

S2 är skeptisk till huruvida utbildningens nuvarande upplägg återspeglar dagens arbetsmarknad för musiker:

They (Musikhögskolan) didn't try to get further or go with the new era. We are so many musicians now. It's completely different, the situation [...] They are still thinking a bit in an old fashioned way and it's like: 'We *have* to give them these orchestral projects to have orchestral experience.

A3 säger att upplägget hade kunnat vara annorlunda men att det då inte hade gått att behålla den nuvarande modellen gällande Musikhögskolans symfoniorkester. A2 säger att motsättningarna mellan den obligatoriska närvaron på kurserna och studenternas möjligheter att tacka ja till arbetserbjudanden enbart är positiva förutsatt att det finns en nära dialog mellan studenterna och de kursansvariga, och att utbildningsledningen till stötta studenterna i den mån det är möjligt:

[...] å andra sidan så vill vi inte frånta studenten möjligheten att få in en fot på arbetsmarknaden. Så där har vi hela tiden...en rörlig mekanism, så man får se det från fall till fall helt enkelt.

Det är möjligt att en konflikt mellan närvaro vid ett orkesterprojekt och ett frilansuppdrag kan lösas om studenten i samband med frilansuppdraget kan tillgodogöra sig motsvarande kunskaper som hen skulle fått genom orkesterprojektet, förklarar A2: "[...] kan man då komplettera det på något annat sätt i det professionella livet så kan man ha en diskussion kring det." A3 tror att professionellt yrkesutövande har en positiv inverkan på en student eftersom studenten får uppleva hur det är att arbeta som musiker, men säger även att han tror att det finns en risk att studenten inte hinner öva tillräckligt mycket om arbetsbördan blir för stor. S1 säger att det är viktigt att få kontakt med musiker som redan är delaktiga i etablerade sammanhang och beskriver professionellt yrkesutövande under studietiden som något väldigt positivt:

Det öppnar ju vägarna snabbare, absolut. Och det gör ju att du har nånting på ditt första CV som du ska skicka ut; du har redan varit i den orkestern, gjort de gigen. Så det är ju extremt positivt att ha det redan under sin utbildning.

5. Diskussion

5.1 Motsättningar

Om en student måste vara närvarande vid ett eller flera specifika tillfällen för att bli godkänd i en kurs är det svårt att arbeta som musiker vid samma tillfällen. Det får dock inte utslutas att arbetsuppdraget inte skulle kunna ge likvärdig kunskap. Deltagarna påtalar exempelvis vikten av att kunna fungera socialt, vilket skulle kunna jämföras med det som Dobson (2010) kallar *professional sociability*. Cottrells (2007) studie styrker deltagarnas påståenden. Deltagarna nämner även nätverkande som en betydande faktor för en musikers framgång, något som Franklin (2013) beskriver som väldigt viktigt för att en musikers karriär ska komma igång. Att vara verksam i ett nytt sammanhang med nya människor, där det ligger i ens yttersta intresse att ge ett bra intryck, borde därför vara effektivt för att stärka dessa egenskaper.

A3 tror att bredd kommer bli en efterfrågad egenskap eftersom han tror att fasta tjänster kommer minska i antal. I både Throsby och Petetskayas (2017) och Vaag, Giæver och Bjerkesets (2014) studier har det framkommit resultat som styrker detta; att kunna anpassa sina färdigheter till nya sammanhang blir allt viktigare. Huruvida denna färdighet uppnås på bästa sätt, i skolan eller i arbetslivet, förefaller inte självklart. Möjligen beror det på innehållet i respektive kurs eller arbetsuppdrag samt studentens tidigare erfarenheter. Skulle arbetsuppdraget bestå av för studenten bekant musik i ett bekant sammanhang, blir det svårt att hävda att det skulle ge studenten mer erfarenhet gällande bredd. Grundat på Biggs och Tangs (2011) teori om *constructive alignment* skulle studenterna kunna träna sin flexibilitet och öva sig i att verka i olika musikaliska sammanhang i sin utbildning, förutsatt att hänsyn tas till detta moment redan i början av kursplaneringen så att det blir konstant närvarande. Möjligen kan det professionella sammanhanget vara ett effektivare sätt att lära sig de subtila beteendemönster som Cottrell (2007) nämner, eftersom en student och dennes kurskamrater förmodligen är en relativt liten grupp som känner varandra hyfsat väl.

Alumnerna tycker att utbildningen brustit i att lära ut nödvändiga kunskaper om nätverkande, att söka stipendier och om att driva företag. Eftersom studier visat att detta är viktigt att kunna (Van der Maas, Hallam & Harris, 2012; Vaag, Giæver & Bjerkeset, 2014), så borde det med tanke på den i inledningen nämnda kursplanen (Musikhögskolan i Malmö,

2017) kanske vara ett större moment i utbildningen än vad det för närvarande är. Är det så att förutsättningarna för att tillgodogöra sig dessa kunskaper endast via utbildningen inte är tillräckliga, så skulle det kunna vara motiverat att få dispens från närvaroplikten för att delta i sammanhang där förutsättningarna är bättre.

5.2 Hur studenter påverkas av motsättningarna

Studenter som arbetar under utbildningen kan enligt deltagarna påverkas både positivt och negativt av den stora arbetsbördan som det kan innebära. Enligt A2 gillar en del studenter att arbeta under press och enligt A1 kan en positiv effekt vara att studenten hittar en studieteknik och ett system som gör det möjligt att hantera en stor arbetsbörda. En mångfacetterad *portfoliokarriär* blir enligt Van der Maas, Hallam och Harris (2012) och Bridgestock (2005) allt vanligare bland musiker. Därför kan en effektiv studieteknik och förmåga att samköra flera olika åtaganden parallellt visa sig vara värdefulla egenskaper i musikbranschen. Forskning kring hur stress påverkar minnet har dessutom visat att hjärnan behöver utsättas för tillfällig stress för att minnesfunktionen ska fungera så bra som möjligt (Jonsdottir & Ellbin, 2007). Förbättrad metodik för att hantera mycket arbete skulle alltså kunna vara en positiv bieffekt av att ha en högarbetsbelastning, vilket i sin tur är ett resultat av en motsättning mellan studentens skolschema och dennes arbete.

I de fall då studenten av en eller annan anledning inte klarar av arbetsbördan kan konsekvenserna bli negativa. A1 påpekar att det finns en risk att kvalitén på alla studentens åtaganden sjunker och A3 menar att det egna övandet kan bli lidande. Eftersom *längre* perioder av stress är negativt (Jonsdottir & Ellbin, 2007) så är det möjligt att de har rätt i sina påståenden. Då psykisk ohälsa verkar vara vanligare i konstnärsyrken än i andra (Vaag, Giæver och Bjerkeset, 2014) talar detta kanske att för en portfoliokarriär är svårt att administrera.

5.3 Sätt att underlätta parallellt arbete för studenterna

Deltagarna är generellt positivt inställda till att musikerstudenter arbetar som musiker under sin utbildning. Flera studier visar dessutom att kunskaper utöver spelandet, som inte verkar vara enkla att tillgodogöra sig i en akademisk kontext, är essentiella för att kunna verka som musiker. Därför borde det ligga i både institutionens och studenternas intresse att göra

det enkelt för studenterna att tacka ja till arbete. Kurser vars innehåll inte är baserat på ensemblespel skulle kunna ske såsom S1 berättar, med hjälp av videoseminarier. Alternativt såsom A1 föreslår, med frivilliga seminarier följt av någon slags tentamen. A1 och S1 pratar om att studenterna skulle kunna arrangera egna konserter, vilket skulle kunna ge mer kunskap kring och erfarenhet om det som alumnerna tyckte att utbildningen saknade. Det rimmar väl med det Biggs och Tangs (2011) förespråkar då det finns en direkt anknytning till det som musiker anses behöva kunna för att kunna klara sig på arbetsmarknaden.

Att vara närvarande under orkesterprojekt är svårt, särskilt vid arbetsåtaganden som sträcker sig över flera dagar som exempelvis vikariat i symfoniorkestrar. Det verkar dock finnas mycket nödvändig kunskap att inhämta i det professionella livet som inte finns tillgängligt i lika stor utsträckning inom Musikhögskolans väggar. Därför kan det vara oklokt att inte göra det så enkelt som möjligt för studenterna att säga ja när de blir erbjudna arbete.

Referenser

Biggs, J., Tang, C. (2011) *Teaching for Quality Learning at University; What the Student Does*. (4. uppl.) Maidenhead: Open University Press.

Bridgestock, R. (2005) Australian Artists, Starving and Well-Nourished: What Can We Learn from the Prototypical Protean Career? *Australian Journal of Career Development*, 14(3) 40-48. doi:10.1177/103841620501400307

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. uppl.) Malmö: Liber AB.

Cottrell, S. (2007). Local Bimusicality among London's Freelance Musicians. *Ethnomusicology*, 51(1), 85-105. Chicago: University of Illinois Press.

Dobson, M. C (2010) Insecurity, professional sociability, and alcohol: Young freelance musicians' perspectives on work and life in the music profession. *Psychology of Music*, 39(2), 240-260. doi: 10.1177/0305735610373562

Franklin, S. (2013) Living the Dream: Making it as a Classical Musician. *ESSAI*, 11(14). Glenn Ellyn: CA1ge of Dupage Research

Jonsdottir, I. H., Ellbin, S. (2007) Stress och minnesfunktion. *Socialmedicinsk tidskrift*, 84(2), 102-107. Göteborg: Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, sektionen för fysiologi

Musikhögskolan i Malmö (2017) *Musikerutbildning symfoniorkesterinstrument – kandidat [utbildningsplan]*

https://www.mhm.lu.se/sites/mhm.lu.se/files/nymu_utbildningsplaner_samlingsdokument_symf_kand.pdf

Throsby, D., Petetskaya, K. (2017) *Making Art Work: An Economic Study of Professional Artists in Australia*. Sydney: Macquaire University

Vaag, J., Giæver, F., Bjerkeset, O. (2014) Specific demands and resources in the career of the Norwegian freelance musician. *Arts and Health*, 6(3). 205-222.

doi:10.1080/17533015.2013.863789

Van der Maas, E., Hallam, P., Harris, D. (2012) *The Working Musician*. London: The Musicians Union

Bilaga - intervjufrågor

1. Vad skulle du säga är musikerutbildningens funktion i en musikers yrkeskarriär?

2. På Mhm:s hemsida står följande:

”Musiker- och kyrkomusikerutbildningarna förbereder musiker, kyrkomusiker, tonsättare och arrangörer för en professionell verksamhet i orkestrar och ensembler, samt för en växande frilansmarknad och andra sammanhang.” Skulle du säga att det överensstämmer med din egen bild av musikhögskolans verksamhet?

3. Vad tror du är ett bra sätt för musikerstudenter att ta sig in på arbetsmarknaden?

4. Vilka egenskaper tror du potentiella arbetsgivare värdesätter hos musiker?

5. I utbildningsplanen står det *”Vidare skall studenten efter fullbordade studier ha förvärvat grundläggande kunskaper i entreprenörskap i syfte att öka förmågan till förändring/anpassning av den egna yrkesrollen i ett föränderligt kulturliv.”* Hur tror du att en student kan förvärva dessa kunskaper?

6. Vad har professionellt yrkesutövande under studietiden för påverkan på studenter, tror du?

7. Finns det några motsättningar mellan yrkesverksamma studenter och musikhögskolan, och i så fall vad för slags motsättningar?

8. a)

I flera kurser i utbildningen finns det krav på obligatorisk närvaro fastställt i kursplanen: projekt/orkester, musik och samhälle, kammarmusik (minst 80%) och musik som yrke (minst 80%). Varför tror du att det är så?

b) Hade det kunnat vara på något annat sätt? i så fall hur?

9. Hur tror du att ett intensivt schema påverkar en student positivt resp. negativt?

10. Vad tror du är viktigt för Musikhögskolans del när det kommer till musikerstudenternas utbildning?

Abstract

Title: The studying musician – a study about the contradictions between being a music student and being a musician

In this study, contradictions that can occur when music students work as musicians simultaneously, are investigated; what contradictions there are, what impact they have on students and how they could be prevented. Alumni and staff from Malmö Academy of Music were interviewed. The results of the interviews were then compared to previous studies and literature about working as a musician, learning and stress.

The participants turned out to agree on several benefits from working during one's education, however they also state that working while studying can cause problems with attendance, practicing and workload. Compared to previous studies, the positive effects that the participants talk about seems reasonable and should perhaps be taken quite seriously.

Keywords: *studying music, freelancing, playing, experience, stress.*